

II. évfoly.

3. füzet.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden hónap végén.

Ara egy évre 2 frt 20 kr.— Megrendelések és dolgozatok „AZ IGAZSÁG” szerkesztőségéhez küldendők Gyergyó-Ditróba. (Csikmegye.)

TÖBB KATH. TANFÉRFIÜ BUZGÓ KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI :

P. FELICZIÁN.

A lap tiszta jövedelme őszentsége XIII. Leó pápa 50 éves papi jubileuma emlékére állítandó árvaház alapjára van szánva.

GYERGYÓ-DITRÓ.

NYOMATOTT GYÖRGYJAKAB MÁRTON GYORSSAJTÓJÁN CSIK-SZEREDÁBAN.

1887

Ki be nem küldte, sziveskedjék az 1886-iki hátrálékos 1 frt 10 krt okvetlen beküldeni, s ha lehet, ez évre is fizetni.

Lapunkat csak egész évre küldhetjük!

Ha valaki egyes számokat nem kapott meg, forduljon Györgyjakab Márton urhoz, Csik-Szeredába, ezután.

Nem a lap, hanem a czél nagyságát

kérjük becses figyelembe venni!

„Az Igazság“ n. érd. előfizetői: (Folyt.) 201. (113.) T. Moder István pénztáros. Kalocsa. Pestm. — 202. (143.) T. Erős Antal t. Offenbánya. Aranyostordam. — 203. (146.) T. Floznik György t. Abrudbánya. Alsófehérm. — 204. (148.) Ft. Apostol Alajos pl. Verespatak. Alsófehérm. — 205. (149.) T. Kovács Ignác t. Zalatna. Alsófehérm. — 206. (150.) Ngs és ft. Veszely Károly prepost-pleb. Borbánd. (U. p. Gy.-Fehérvár.) Alsófehérm. — 207. (151.) Ft. Varga Sándor főnv. alig. Gyula Fehérvár. Alsófehérm. — 208. (152.) T. Bálinth Alajos ktan. Sz.-Keresztur. Udvarhelym. — 209. (154.) Ft. Gál Miklós pl. Tür. Alsófehérm. — 210. (155.) Ft. Hendl Ede pl. Abrudbánya. Alsófehérm. — 211. (156.) T. Finta Albert vezértan. Gyula-Fehérvár. Alsófehérm. — 212. (157.) T. Magyary Mihály t. Verespatak. Alsófehérm. — 213. (158.) Ft. Sántha János pl. Magyar-Igen. Alsófehérm. — 214. (159.) T. Fogarassy János tanár. Gyula-fehérvár. Alsófehérm. — 215. (160.) Ngs és ft. Fábán Sándor kanonok, gymn. igazg. Gyula-Fehérvár. Alsófehérm. — 216. (161.) T. Barabás Gergely tan. Gyula-Fehérvár. Alsófehérm. — 217. (162.) Ngs Balog Elek kanonok, pappöv. korm. Gyula-Fehérvár. Alsófehérm. — 218. (163.) Ft. Dr. Todor József th. tanár, a „Közművelődés“ szerkesztője. Gyula-Fehérvár. Alsófehérmegye. (Folyt. köv.)

Szerkesztői telephon.

Ditró. Bogdán A. k. a. A lap nem mint tolokodás, hanem tévedésből ment, ha szükség, hát bocsánat! — Balánbánya. Megkaptuk a pénzt. — Plátó. V. Hunyad. Csak rajta! időnként beválnak. — Hajtmann Pál urnak. V.-H. Alig tudjuk várni szives ígérete beváltását. — A. B. Kolozsvár. Talán félsz teljesíteni kérésemet, memento tantum quid fecit S. Carolus B. ad evitandas malas cogitationes. Qui capere potest capiat. . .! — Gál M. Türkös. Kellő előfizetők hiánya miatt még nincs kinyomtatva, a pénz azért tartatik — A kolozsvári képezdész előfizetőinknek. Önök csak felét, 1 frt 10 krt tartoznak fizetni évente egyenként, ezt kérjük most küldeni. — K-n. A „Névtelen“ terjedelmes, míg ez évben le nem jár, addig hasonlóba nem vágunk.

Tisztelt pártolóinkat szépen kérjük, legyenek már szivesek az 1 frt 10 kr tavalyi hátralékukat forduló postával okvetlen beküldeni, mert nekünk is sok helyen kell fizetnünk, ha majd minket perelnek, mi is csak hasonló tetteink minden rossz akarat nélkül, ne várják tehát a sok untató kerest! Pénz nélkül nem hogy lapunk czélját legkevésbé is elérhetnők, hanem nagyon károsodunk. Többen kapják magokat s nagy kárunkra még a tavalyi füzeteket is retouroztatják felvágva, elrongálva; no az ilyen dolog nem tudjuk miféle. . . kinek nem tetszett az első füzet, küldte volna azonnal vissza, ne vezessen minket félre, hogy egy félévig küldjük s aztán még sincs semmi eredmény; ki ingyen szeret valamihez jutni, más kárával nem valami jellemes dolgot tesz. Az ilyenektől posta utánvétellel mégis felvesszük a pénzt!!!

„Az Igazság“ kiadóhivatala.

Jó kath. lap, mely az igazat kimondja, ha kell, kevés van, a létezőket pártolni kell! Csikmegyében „AZ IGAZSÁG“ az egyedüli lap, mely augusztustól nagy dolgokról szólani főfeladatának tartja, ezt nem pártolni annyi, mint Csikmegyébe egy már megfogant szent ügy születését meggátolni. Ismételten felhívjuk lapunkra a ft. papság és t. tanító barátaink becses figyelmét és melegebb pártolását! A komoly és valódi, nem czimzetes katolikust, nem vezetik félre olyan badar állítások, miket a „Székely Nemzet“ ez évi 40. sz. hozott.

Irodalom.

„Órangyal.“ Ének- és imakönyv. Különösen a ker. kath. ifjúság használatára. Szerkesztette Baka János csikszentmártoni kántortanító. Az erdélyi püspöki hatóság jóváhagyásával. Kiadja az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Szerző tulajdona. 332 l. Kis 16 od rét. Kapható Györgyjakab Mártonnál, Csik-Szeredában, 30, 35, 40 és 50 kr árban a bekötés minőségéhez mérten, tokkal. Ily imakönyv, mint az „ÓRANGYAL.“ nem sok jelent meg szép hazánkban, mely szerkesztésre nézve úgy imák, mint énekek tekintetében a serdülő ifjúság részére alkalmasabb lenne. Az imakönyv két részből áll: az I-ső rész az imákat, a II-ik rész az énekeket foglalja magában, az utóbbi rész az egész műnek háromnegyedét teszi. Az énekek verssorai nem egymásután folytatólag, — mint a legtöbb imakönyvben, — hanem versalakban vannak szerkesztve a könnyebb olvashatás tekintetéből. Az egész műnek czélszerűségét és használhatóságát legjobban jellemzik a magas püspöki jóváhagyásnak reá vonatkozó következő szavai: „Különben az összes mű áttekintéséből kitűnik az hogy a szerző vallásos buzgósága és ugyanannak a gyermeki szívbe való átplántálása iránti lelkesülésénél fogva lehetőleg iparkodott a róm. kath. anyaszentegyház által előirt vagy leghasználtabb, vallásosságra leginkább ébresztő imákat és énekeket nagy gond, pontos utánnézés és kitaró fáradsággal egybegyűjteni és így a tovább terjesztés végett ohajtáná nyomda alá bocsátani. Azért az átvizsgáló által eszközölt javítások figyelembe vétele mellett a könyvnek kiadása ellen kifogásom nem lévén, azt helybehagyom...“ Ezen kegyes főpásztori jóváhagyás folytán méltatta az „erd. r. kath. irod. társulat“ kiadványai sorába felvenni. Legalkalmasabb emlék vagy jutalmazás gyanánt a jó tanuló és magaviseletű serdültebb ifjak részére megszerezni vizsga alkalmára. azért is, mert ily terjedelmes és czélszerű imakönyvet olcsóbban kapni nem lehetne; miért melegen ajánljuk az i. t. iskolaszékek becses figyelmébe!

Beküldettek:

A h i t t e r j e s z t é s l a p j a i . N.-Várad. Szerk. Nogely István. Ara ezen jeles és egyetlen havi füzeteknek csak 3 frt.

Ö s s z e t a r t á s . Budapest. Szerk. Szücs Emil. Kétheti lap. Ara egy évre 3 frt 50 kr. A maga nemében utka lap. A tövisék és rózsák czime alatt a kéthéten történt dolgok remekül vannak ecsetelve.

K a t h H i t o k t a t á s . Kalocsa. Szerk. Fonyó Pál. Havi füzet. Ara egy évre 3 frt. Hitoktatónak nélkülözhetlen szaklap.

P a p o k L a p j a . Budapest. Szerk. Tulabér János. Hetilap. Ara 5 frt. Az igazat kimondja. Apostoli munkát visz véghez a nagyérdemű szerkesztő ur ezzel. Bár minden pap és katólikus ember jártná.

N é p n o v e l ő . Budapest. Szerk. Dr. Komlóssy Ferencz. Kétheti lap. Ara 2 frt. „Inkább Istennek, mint az embernek kell engedelmessé válni“ elv itt is érvényre jut, mert a vallástalan felsőbbeknek álarczáját sokszor lehuzza szerkesztő s kimutatja szabadkömüvesi fursangjokat a nevelés terén.

K a l o c s a i N é p l a p . Kalocsa. Szerk. Mócsy Lajos. Heti politikai lap korrekt kath. szellemben. Ara egy évre 2 frt. Ajánljuk, mert nem csak vidéki érdekű.

J é z u s s z t S z i v e H i r n ö k e . Kalocsa. Szerk. P. Tóth Mike. Havi füzet. Ara 1 frt 50 kr.

S z ü z M á r i a v i r á g o s k e r t j e . Kalocsa. Szerk. P. Tóth Mike. Ara 1 frt e havi füzetnek. Forrón ajánljuk mindkettőt, mint vallási életünk hatalmas emeltyűit. Eljenek a derék Jezsuita atyák, kik e hitetlen kor elismeréseit is ki tudják nagy tudományuk- és életszentségükkel vivni!

A legsz. Rózsafüzér Királynéja. Budapest—Altgradiska.
Szerk. P. Angelikusz. Havi füzet Ara csak 1 frt.

Ezen a nép nyelvén kiadott füzetek oly kedvesek s vonzóak, alig van község, hová ne küldetnének. A Mária tisztelet sokat is nyert velők. Forrón ajánljuk a tanítók figyelmébe tovább ajánlás végett!

Felhívás XIII. Leó pápa jubileumára!

Köztudomásu dolog, hogy XIII. Leó pápa folyó 1887. év december hó 23-án tartja 50 éves papi jubileumát, s hogy a keresztény országokban világszerte mozgalom indult meg és bizottságok alakultak, melyeknek czélja a Szentséges Atya iránt való hódolatot, ragaszkodást és gyermeki kegyeletet az egész világ előtt minél ünnepélyesebben kifejezni, A keresztény világ ezen lélekemelő ünnepélyéről nekünk sem szabad elmaradnunk, s azért minden hű katolikust bizalommal felhivunk, hogy imádságait a Szentséges Atyáért megkészserezze, magát keresztény erkölcei által a nagy pápa kormányzására minél méltóbbá tenni törekedjék, hogy ezen alkalommal Péter-filléreket adni és gyűjteni sziveskedjék, s ezáltal Szentséges Atyánkat a hitküldörségek terjesztésében, a szegény egyházak szükségleteinek fedezésében, az inségesek és szerencsétlenek segélyezésében s a világegyház kormányzására szükségelt hivatalok fentartásában tőle telhetőleg támogassa. Ne feledjük, hogy Atyánkról van szó, kit a forradalmárok mindenéből kifosztottak és hiveinek alamizsnáira utaltak, s ne feledjük Tóbiás ezen intelmét sem: „Ha sokad leszen, bőven adj, ha kevesed leszen, igyekezzél a keveset is örömmel adni; mert jutalmat gyűjtesz magadnak a szükség napjaira!“ Az így felajánlott és gyűjtött adományok legkésőbb folyó évi augusztus hó 15-éig Gyergyó Ditróba (Csikmegye) küldendők, honnan azután a püspöki hivatal utján fognak Rómába küldetni, s „Az Igazság“ hasabjain nyilvánosan nyugtáztatnak.

Örömmel adjuk tudtára t. olvasóinknak, hogy az erdélyi egyházmegyének egyik jeles tehetségű papnövendéke, Vass Albert bölcsészettudor, ki jelenleg Rómában van a Colleg. Hung. Germ.-ban, szabad idejét üdvösen felhasználva, tudós előjárói engedélyével magyar nyelvre fordította De Doss Adolf tudós Jezsuita atyának „Erény-gyöngyök“ czimű 4 kiadást ért kitűnő asceticus művét. A mű 20 ivre terjed 8-ad rétbén, 38 fejezetre oszlik, melyekben az erények, főleg a szüz tisztaság megható módon tárgyalatnak. A fordítás zamatos magyarsággal van keresztül vive. A mű dicséretre nem szorul. Kiadását „Az Igazság“ szerkesztősége fogja eszközölni ez évben. Ára kellő megrendelések szerint 50—70 kr lesz. Megrendeléseket elfogad szerkesztőségünk minden időben. A mű a Hungarico-Germanicum derék magyar növendékei által XIII. Leó ő szentsége 50 éves papi jubileuma emlékére ajánltatik fel minden jövedelmével Péter-fillérről. Eljenek a buzgó és jóra törekvő fiatal erők! Pártoljuk e művet, mert ez is lapunk sz. czélját mozditja elő! A mű sajtó alá rendeztetik májusban. Ajánljuk a t. tanárok és tanítók figyelmébe!

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOLIKUS TANÜGYI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP VÉGÉN.

Ara egy évre 2 frt 20 kr. — A tiszta jövedelem egy árвахáz alappára van szánya mindenkor.

Több kath. tanférfiu buzgó közreműködésével szerkeszti: P. FELICZIÁN.

Márczius. 3. szám.

(9.)

II. évfolyam.

A néptanítók anyagi helyzete.*)

szinte sajnálatomnak adok kifejezést, t. ház, hogy Trefort miniszter ur a mai napon, midőn a vita reá nézve oly kedvező auspiciumok mellett kezdetett meg, a vitának más fordulatot adott, mert az előttem szólott képviselő urak nem csak loyálisan beszéltek róla, hanem bókokkal is illeték és a miniszter ur, a szerenese gyermeke, ki az ő kipróbált temperamentumára hivatkozott, a melynek állítólag köszöni, hogy 15 év óta miniszter, ki jó flegmájából és illoyálításba esik a ház egyes tagjaival szemben. Ezek után ne kívánja senki tőlem, hogy én is bókolkjak, pedig én is bókolni kívántam a miniszter ur enuncziációja alapján, mely szerint ő a tojástánczot kitünően érti s a mely szerint ő, midőn a költségvetésről van szó, kénytelen kompromisszumokat kötni a nélkül, hogy kompromittálná maga magát.

Azon felül tiltakoznom kell egyuttal azon indiskreczióval szemben, melylyel a miniszter ur a *lelkészkező papság felett ítél*, midőn azt mondja, hogy ő nem ugy nézi a világot a miniszteri palota ablakaiból, mint a hogy a képviselő ur a parochiája ablakából. Ezen felfogás ellen én tiltakozom. A lelkészkező papságnak is meg van az ő munkaköre. És ha mi nem irigykedünk, midőn önök ablakukból nézik a világot, ha a jó ügyet, munkájukat befejezték, önök se irigykedjenek, ha a lelkészkező papság ráér az ablakon kinézni, mikor a munkában kifáradva helyét megállotta.

Tiltakozom másrészt azon valótlanúság ellen, melynek a t. miniszter ur kifejezést adott, hogy a lelkészkező papság a hittant nem adja elő ingyen az iskolában. *Minden felekezeti iskolában a lelkész ingyen oktatja a vallást, sőt egyik-másik állami iskolában is. Ha*

*) Dr. Komlóssy Ferencz folyó évi február hó 15-én tartott országgyűlési beszédjéből „Népnevelő.” VI. évf. 4. sz.

azonban felekezeti iskola mellett állami iskola is van, ott a paptól, ki mással is el van foglalva,*) nem lehet követelni, hogy kétféle iskolába ingyen járjon és ezzel mintegy szentesítse az állami iskola létjogosultságát. (Helyeslés balfelől.) Ez ellen tiltakoznom kellett nemcsak a magam, hanem lelkészkedő paptársaim nevében is.

A mi magát a költségvetést illeti, t. ház, konstatalom azt, hogy mióta képviselő vagyok, (Egy hang balfelől: Nem sokáig lesz! Derültség.) a meddig leszek, megállom a helyemet jobban, mint a képviselő ur, (Mozgás a szélső baloldalon.) megkellett győződnöm arról, hogy rendszerint nekem volt igazam azokban, miket felhoztam a t. házban ezen költségvetési vita alkalmával, és hogy a t. miniszter urnak csak nagyon ritkán volt igaza, és én nézeteimhez mindig konzekvens maradtam, ő pedig ritkán, és e mellett ígéreteit soha be nem váltotta.

A mi ezen ígéreteket illeti, t. ház, — annak ilusztrálására, hogy igazam van, — felhozom a következőket. (Halljuk! Halljuk!) Én figyelmeztettem a t. miniszter urat ezelőtt három évvel, hogy azon tulköltekezés, mely az állami iskolák fentartására fordittatik, meg fogja magát boszulni. És valóban meg is boszulta magát, mert a t. miniszter ur kénytelen volt rendeletet kibocsátani, melynek alapján megszünteti az állami iskolák felállítását, sőt még a segélyt is megvonja ezektől.

Én hangsúlyoztam a vallásos, erkölcsös nevelést, melyről akkoriban t. miniszter ur nem akart tudni, manap meg kell győződnöm arról, hogy már jobb uton van; (Élénk derültség.) mert az erkölcsös nevelést most ő is pártolja, de pártolják a tanfelügyelő urak közül azok, kik a vallásos, erkölcsös nevelést azelőtt az iskolából kiakarták küszöbölni. Erről örömmel győződtem meg, még pedig oly tanfelügyelővel szemben, ki miatt kénytelen voltam e házban szót emelni és interpellálni, s a ki most a miniszter urnak, a mesternek példáját követi.

Egy alkalommal indítványoztam, hogy a magyar nyelvi tanfolyamra szánt összeget töröljék és segítsenek vele máskép a tanügyön, és ekkor a t. miniszter ur reprehenzióba bocsátkozva az ellen tiltakozott, de a mostani költségvetésben örömmel kell meggyőződnöm arról, hogy ez összeg a minimumra van redukálva.

T. miniszter ur sokat ígért. Tavaly határozottan megígérte, hogy a tanfelügyelők utazási átalányát fel fogja emelni, de ez irányban sem tett semmit; megígérte, ha jól tudom, a pozsonyiak-

*) Ha egy községben több u. a felekezeti iskola is van, akkor se lehet követelni, hogy a pap egy 6 oszt. iskolán kívül többben is ingyen tanítson. Ki az iskolát felállítja, gondoskodik hittanítót is külön rendelni s fizetni, mint Gyó-Ditró tesz, mely község a tanügyet példásan felkarolta.
Szerk.

nak az egyetemet; hogy a mily stádiumban van a kérdés, arról meggyőződünk s látjuk, hogy kifelé a miniszter urnak a rudja Pozsony városából a belvárosba. (Derültség.)

Megígérte a t. miniszter ur, hogy a képezdei tanárok fizetését tel fogja emelni s nem tett ezek érdekében semmit, jöllehet annyi érdemes szónok szólalt fel e kérdésben. *A tanítók anyagi helyzetének javítására nézve nem tett semmit, jöllehet 15 év óta folyton hitegeti őket.*

T. ház! Nézzük a tanítók anyagi helyzetét, mindenki érzi azt, hogy emelni kell a tanítók anyagi jóllétét, mely lehetővé tegye nekik, hogy hivatásuknak élhessenek. vajjon megtörtént-e ez mai napig? Igen, dicséretekkel elhalmozták őket; a miniszter ur minden alkalmat felhasznál, valahányszor nála tisztelegnek, hogy dicsérettel vezesse ki őket.

A t. tuloldalokról is ékeesebbnél-ékeesebben festették le tanítóink magasztos, fenséges hivatását. Hogy csak egyet nevezek meg, Jókai Mór azt mondta, hogy Magyarországot még egyszer kell meghódítani a magyar nép számára és ez a hadviselés a tanítókra vár.

Köszönöm az *oly hadviselést, melyre a tanító rongyosan és éhesen megy.* Ha harcolni akarunk velök, akkor öltöztessük jó ruhába s adjunk nekik legalább kenyeret. (Igaz! úgy van! szélső balfelől.) Elég szomorú, t. ház, hogy egy katonatisztnek lakáspénze sokkal több, mint egy tanítónak összes fizetése. (Igaz! szélső balfelől.) Ha ennek az összegnek, a mit katona felszerelésre fordítunk, csak $\frac{1}{4}$ -át fordítanak a tanügyre, akkor bizonyára meg volna oldva Magyarországon a tanügy kérdése és pedig a nemzet előnyére.

Szomorú az, t. ház, hogy Magyarországon a tanítóknak fizetése még nem üti meg mindenütt a 300 frtot, sok helyen 100—140 frtot kap és evvel éhenhalásra van kárhozthatva, de ezt sem kapja készpénzben, hanem járulékban, a mit nem lehet behajtani, s melynek behajtása tekintélye rovására történik; (Ugy van! szélső balfelől.) kollizióba jön az iskolaszékkel és minden földműves emberrel, a ki tanítójával úgy beszél, mint a kít fizet; mint a ki eselédje, azt mondván, hogy a tanítói bért én fizetem, tehát én parancsolok neki. Ezen a téren lehetett volna valamit tenni, csak egy kis jóakarát, és ennél valamivel több nem kellene! Felhivom tehát a t. miniszter ur figyelmét arra, hogy hasson oda, hogy e minimumot, ha csak 300 forintot, kapják meg rendszeren részletekben az adóhivatalok útján (Igaz! Ugy van! szélső balfelől.) és egyuttal arra kérem a miniszter urat, hogy miután a t. ház mindig oly nagy lelkién szokta magát viselni a kultuszminiszterrel szemben, ki érre épen nem érdemes, miután láttuk azt, hogy a költségvetési vitának hullámai egy minisztert kisöpörtek miniszteri székéből, pedig neki

is van része a dologban, és ő áll, vagyis ül még mindig s nem lehet kimozdítani, meg sem indul.

Mindezek daczára, még az állami iskolai tanítóknak helyzetét sem respektálja, mert jóllehet megszavazzuk a költséget előlegesen, később fizeti ki a nyugtákat. Ez tény. Ott van Turóczmegye. Tavaly a turóczmegyei tanítók képviselőjük útján fordultak a miniszterhez, hogy $\frac{3}{4}$ évi hátrálékukat fizesse ki! Ennek konzequenciáit vonja le maga a miniszter ur; a tanító nem kapván fizetést, kénytelen hitelhez fordulni, eladósodik és az uzsorának lesz áldozata

Ha a tanítók anyagi helyzetével komolyan akar foglalkozni a miniszter ur, gondoljon az ötödéves pótléokra is. Jelenleg a fizetés úgy szólván helyhez van kötve, azaz csak egyik — másik helyen van jól díjazva a tanító. Ennek következménye aztán az, hogy ha megüresedik egy jobb, mondjuk 500 frtos állás, egész népvándorlás indul meg, mind szerencsét próbál, megy magát bemutatni, csak hogy elnyerje azt az 500 frtot reprezentáló zsiros állást! Ha a miniszter ur behozza az ötödéves pótlékokat, a tanítók jobban fognak ragaszkodni állásukhoz és azon községekhez, a melyekben élnek. (Helyeslés balfelől.)

Aztán ott van az előléptetés ügye. Minden téren van előléptetés, csak a tanítói pályán nincs. Miért? Mert a miniszter ur gondoskodott azokról, a kik nem gondoskodtak magukról, nem szerettek tanulni fiatal korukban. Hagyott ő kibuvót, a melynek alapján a nem qualifikált ember nyerhet állomást. Ott vannak a praeparandiák, oda nem kell qualifikáció; bárki folyamodhatik, kinevezik. Ott vannak a tanfelügyelőségek. Ott vannak a felső leányiskolák, a hol 1400 frtot huznak a tanítók. A polgáriskola tanítója pedig kap 800 frtot, a néptanító 2—300 frtot.

Azonkívül gondoskodják kissé arról is a miniszter ur, hogy a szolgálati pragmatika életbe lépjen, s így a tanító jogai és kötelességei szabályozva legyenek. *Ne legyen a tanító a fabuban utolsó ember, a kivel kedve szerint bánhat el az iskolaszék, vagy bármely előljáróság.*

De a mi fő, a nyugdíjkérdést nem bírom eléggé hangsúlyozni. És itt a t. miniszterelnök urhoz is van egy pár szavam, a ki éppen jelen van. (Halljuk!) 1886. május 15-én, mikor a miniszterek nyugdíja jött szóba, azt mondta a miniszterelnök ur: a miniszteri nyugdíjak nem ronthatják meg az államháztartás egyensúlyát! Hát a tanítói fuvar- és napdíjak megfognak-e rontani? (Élénk tetszés balfelől.) A miniszterek részere megszavazták a nyugdíjat, de a tanítóktól elvették a napi- és fuvardíjat, mikor gyűlésekre akarnak menni, egyetlen miniszter nyugdíja elég lett volna az összes tanítók napidijaira, (Élénk helyeslés balfelől.) és ha oly szerencsés évek kerülnek a miniszterekre, hogy kettő is megy penzióba egyszerre, mint ez évben, akkor még marad is más tanúgyi czélra.

A becsülettel megfutott pálya végén szükséges testi és lelki nyugalom. Ezt arrogálja magának a miniszter ur, tekintet nélkül arra, hogy töltötte be hivatását. Én ezt kívánom a tanítókra nézve is, ők is élvezzék a lelki és testi nyugalmat. Sürgetem az 1875-iki nyugdíjtörvény módosítását. Maga az országos tanítói egyesület is fordult már a miniszter urhoz ezen kérdésben; ő megígérte, hogy fog tenni valamit, de eddig nem tett semmit. Hogy mily abnormis a mi nyugdíjtörvényünk, azt csak a következő egy esettel illusztrálom. Ha a tanítónak egy árvája van, azért nem kap nyugdíjat, mert csak egy van, ha 5 az árva, azért nem kap nyugdíjat, mert már ötön vannak. (Derültség balfelől. Ellenmondások jobbfelől.) Franciaországban a tanító 7-ik árváját államköltségen nevelik: nálunk pedig baj a kevés gyerek, meg a sok gyerek is baj. A törvény szelleme szerint tehát most már a családok alapításában is az arany középutat kell keresni. (Élénk derültség a bal- és szélsőbalon.)

A t. miniszter ur — valahányszor tanítók ezen ügyekben hozzáfordultak — mindent megígért, de ígérteit egyetlen egyszer sem váltotta be.

Miután, t. ház, már a tanítók anyagi helyzetével foglalkozom, kell, hogy ezzel kapcsolatosan egy igen korszerű, a miniszter ur által felvetett kérdéssel is foglalkozzam, t. i. a kongrua kérdéssel és illusztráljam azt, hogy ő nemcsak a néptanítók szájába szeret mézes madzagot lúzni, hanem megkísérlette a tanítói karnál intelligensebb alsóbb klerussal szemben is, megkísérlette kortesfogásból, a mint ezt már egyszer itt e házban jeleztem. A miniszter tiltakozott feltevésém ellen, de én ma azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezt hangsúlyozva ismételhetem. A miniszter urnak soha nem volt oly komoly szándéka az alsó klerus anyagi helyzetével foglalkozni, csupán azt akarta elérni, hogy a választások előtt az alsó klerust a kormánynak megnyerje. Nagyon jól tudjuk, hogy a kongrua kérdésének felvetése az egész országban érdeklődést keltett; jól tudjuk, hogy vannak az országban katolikus, evangélikus és református lelkészek, a kiknek oly csekély a jövedelmök, hogy nem képesek hivatásukhoz méltó existenciáit filytatni. Tehát örömmel üdvözölte mindenki ezen eszmét, a melyet a miniszter ur magáévá tett, hogy a lelkészek, az alsó klerus anyagi sorsán javítsunk. A kezdeményezést a miniszter ur megtette, a püspöki kar hozzájárult; konferenciát is hívtak össze, komolyan tárgyalták a dolgot és a kongrua-kérdés az alsó klerusra nézve már csaknem kedvező megoldást nyert. Akkor mit csinált a miniszter ur a maga embereivel? Mikor látta, hogy azok szintén komolyan veszik a dolgot, akkor ő nem vette komolyan. (Derültség balfelől.) Akkor ő így gondolkodott: én az összeírást következőben gondolom: van a kor-

mánynak akárhány aktív és rezerv képviselője, a kiknek állás kell, (Derültség balfelől.) én ezen embereknek állást akarok egyuttal szerezni, azért kívánom, hogy legyenek biztosok és mint ilyenek járják be az országot, írják össze a papi jövedelmeket, már az aztán tőlem függ, hogy legalább 10 évig huzzam, hogy 10 évig biztosítsam azon egy pár embernek az existenciáját. (Élénk derültség balfelől. Ellenmondás jobbfelől.) A dolog így van. A szavazás megtörtént, nyolczan szavaztak ellene és nyolczan mellette, éppen a miniszter ur emberei szavaztak ellene, vagyis a Samassa érsek által proponált előterjesztés ellen, tehát a miniszter ur hiúsította meg a püspöki kar jóindulatát. Én, t. ház, nem vagyok hivatta és nem vagyok felhatalmazva, hogy az alsó klerus nevében nyilatkozzam, nem vagyok megbizva, de igen is kijelentem azt, hogy ha az állam megtenné a magáét a lelkészekkel szemben, akkor a lelkészek anyagi helyzete már is javítva volna, vagyis adja meg az állam a lelkészeknek, a mit megadni köteles, a mi őket megilleti. Csakhogy nem adja meg a lelkészeknek az őket megillető javadalmozást. Ott van a párbér kérdése, a mely jelentékeny jövedelmét képezi az alsó papságnak és a miniszter ur e tekintetben felmerült kérdéseket többnyire a lelkész hátrányára dönti el és ha zsidó a birtokos, mindig a zsidó előnyére dönt; attól ugyan ki nem veszi a párbért a lelkész, az legyen személyhez, akár birtokhoz kötve. Ne terheljék a lelkészeket egyenértéki illetekkel, az adóhivatalok járjanak el igazságosan, az illetékkiszabási hivatalok méltányosan. A lelkészek is szolgálják az államot, igen sok ingyen szolgálatot teljesítenek, szolgálnak az államnak örömmel, hazafiságból, kötelességérzetből, a haza és nemzet iránt. Azért respektálja az állam is a lelkészek állását és iparkodjék részükre az őket megillető javadalmozást behajtani.

A gyergyószárhegyi márványbánya és hazai műiparunk fejlesztése.

(Folyt.)

Ássuk azonban már most az itt folyó bányamunkálatokat is. A bányában kellő vezetés és szakfelügyelet mellett székely munkások törik a márványtömböket, honnan azok további megmunkálás végett a bánya közvetlen közelébe egy tágas terrasra szállíttatnak. Nagy mennyiségben hevernek itt e tágas terraszon a feldolgozásra szánt különböző nagyságu márványtömbök. A terras közepe táján egymás mellett két épület emelkedik, ezek egyike a felülvilágítási műterem, másika pedig a műhelynek nevezhető helyiség.

Egy trevisói olasz szakértő vezetése mellett öt olasz kőfaragó munkás dolgozik jelenleg itten, kiknek egyrésze a szabadban kinagyolással,

vagy három pedig az u. n. műhelyben csiszolással s a finomabb részletek kidolgozásával foglalkozik.

Az itt működő jeles szobrászt, Moretti urat, kire a márványtelep tulajdonképeni műszaki vezetése bízva van, nagy sajnálatomra nem találhattam jelenleg műtermében, miután ezen időtájt Budapestre utazott, magával vivén az általa már itt elkészített szobrokat, a miért is ezen alkalommal szobormű nem is volt munkálatban.

E műteremben készíté azonban Moretti ur és pedig ugyancsak szárhegyi márványból Császká püspök ur ö excellentiája mellszobrát, melyen a szárhegyi márvány a művész vésője alatti tűzpróbáját fényesen kiállotta, s a művészi feldolgozásra szobrászati szempontból teljesen alkalmasnak bizonyult.

Ugyszintén e műteremben készült életnagyságu közoktatási miniszterünk, Trefort Agoston ö nmltga mellszobra is. Ezt azonban már carrarai márványból készíté a művész. Tán ugyanazon mellszobor ez, mely az orsz. műcsarnok m. é. jubileumi kiállításán volt látható.

Látogatásom idejekor csak siremlékek készítésén folyt a munka, melyekből néhány pompásan csiszolt s teljesen elkészült darab volt a műteremben látható. Egyik márványkeresztben virágok- és levelekből álló koszoru volt minden oldalról szabad kidolgozásban kifaragva, melynek finom kivitelü részletei a szárhegyi márványnak finomabb munkákra való teljes használhatóságát fényesen igazolták.

A szárhegyi márványnak tehát, hogy kitünő voltánál fogva európai elterjedésnek örvendjen, kellő pártolás- és felkaroláson kívül, csak olcsó és gyors közlekedési eszközre, t. i. Csikmegyében már-már oly égető szükséggé vált vasutra van még szüksége, a mi, tekintettel a megyénkben ez iránt újabb időben megindult mozgalmakra, azt hiszem idővel szintén meglesz. Reklamról nem is szólok, hisz elég reklam lesz annak jutányosága arra, hogy a felette drága carrarait a térről leszorítsa, annál is inkább, miután azt kitünő voltánál fogva minden tekintetben teljesen pótolni képes.

Fentebbiekben a bányát s az ott folyó munkálatokat ismertetve, áttérek ezuttal közleményem ama részére, melyben véleményemet vagyok bátor elmondani a felett, hogy e haladás mily módozatok s eszközök segélyével válnék csakugyan örvendetessé s áldásthozóvá ugy a tulajdonos község, valamint a Székelyföldre nézve. Mely módozatokról elmélkedni mindenkinek tartozó kötelessége, ki polgártársaink ugy szellemi előhaladását, valamint anyagi jóllétének előmozdítását feladatává teszi.

(Vége követk.)

Báthori Endre bibornok, erdélyi fejedelem halála.

(Folyt.)

Afüрге székelyek már talpon állottak, ki tehenét, ki juhát terelék ki a mezőre. Csapatunk nem maradt nézés nélkül; a csordába hajtó leányok és asszonyok között egymást érték a találgatások. Egy a többi között így szól:

„Nézzétek ott elől azt a fekete bajuszos, szelid arcú embert, ugy tetszik nekem, mintha testvére volna a mi püspök urunknak; valóban szakasztott mása neki, kit ép' a mult pünkösdi bucsun láttam.“

Többen azt felelték erre:

„Sok egyforma ember van a világon s akkor azok is mind a püspök testvérei. De egy püspöki testvér mit is kereshet, mint katona e vidéken?”

„Ugy, talán nem tudjátok, hogy az új püspök egyszersmind fejedelem is?” Ezt egy kissé felindult hangon mondá egy leány.

„S ha fejedelem? . . . vagy tán azért jöjjön ide, mert az öcsce, vagy tudjuk is mi, testvére?”

Mindezek arra ösztönözték a leányt, hogy hozzájok fog menni és megkérdezi. Erre még nagyot nevettek társai, de a leány nem ügyel kaczajukra; megy gyorsan, üzi őt benső ösztöne; ismerni ohajtja azon embert. A lassan lépdelő, fáradt utasokat elérve, így köszönti a vezért:

„Dicsértessék az Úr Jézus! Nemzetes vitéz uram megbocsásson, de én úgy szeretném tudni, hogy kend a mi kegyelmes püspökünknek nem testvére-e?”

Erre egy kissé zavarba jött a kérdező, de csakhamar eltűzve zavarát, felelé:

„Igen, leány, mi s így tehát én is püspökünknek, pápánknak az Urban testvérei vagyunk.”

A leány, mint arczáról olvasni lehet, csak félig-meddig volt megelégedve a felelettel, de azért világosabb feleletet kérni nem bátorkodott; elég merészség, gondolá, egy idegen csapatot megállítani és kérdőre vonni. Most egész résztvevő hangon folytatá:

„Oh kendtek, a mint látom, kifáradtak, pedig még messze Ivános; mert nemde oda mennek a telepítvényes oláhok lecsendesítésére?”

Látja a leány, hogy szíves hallgatókra akadt, még nyújtja beszédét:

„Csak menjenek kendtek oda, mert azok az emberek, ambár jó messze vannak a világtól, mégis, ha egy kőborlovas vagy a mint a könyves emberek*) mondják, „lovag,” az ők fajtájukból megfordul ez országban, egyre nyugtalanoknak; de mi több? ide be jönnek és a mi férfainkat is bolondítják, azt beszélvén, hogy a császár, de nem, a fejedelem megfoszt mindennemű szabadságunktól, elvonja kiváltságainkat, de azért a hazát védeni, saját költségünkön katonáskodni tartozunk. Azt kiáltják szüntelen: keljetek föl ellene, ne hagyjátok ősi jogaitokat, egyesült erővel és szívvel válaszzuk meg Mihály vajda lovagot.”

A leány beszédét feszült figyelemmel hallgatták mindnyájan, hogy ne is? hisz ez az ők halálos ítéletüknek előfutárja vala. A leány bevégezve mondókáját, távozni akar.

„Megállj leányom! — szólta Báthori — amott azt a rengeteg erdőséget hogy nevezik?”

„Azt, követem alásan,**) Pásztorbükkének nevezik; épen ma estére oda akarok menni édes apámhoz, ki hét nagy gazda nyáját ott őrzi.”

E felelet épen kapóra jött.

„Jól van leányom! — mondja Báthori — ott azon erdőben fogjuk hosszas fáradaimánkat kipihenni, még este is ott fogunk lenni; majd mikor jössz, keress fel minket; most fogadd e pénz darabot.”

A leány félve nyul a szokatlan fényű pénz után s így szól:

„Én félkeresem kendteket, kendtek jó emberek; de miről tudjam meg, mi legyen a jel?”

*) Régi szokása az a székeleynek, hogy neki tanuul nem kell egyéb, mint egy pár sor irás. Bárminő ügyben csak azt mondja: „mit mond az irás? hogy van az irásban?” A ki pedig valamely szakban járta vagy legalább olvasott, azt „könyves” embernek nevezik.

***) Székely megszólítás a mai „instálom,” „kérem alásan” stb. helyett.

„Énekelj csak — mondja Báthori — és zugni csengeni fog az erdő s megtudjuk, hogy te jössz.“

„Most megyek, társaim meguntak várni. Istennek hagyom kedtetek,“ s ezzel eltávozott.

Társai kíváncsian vártak rá a falu végén, s mihelyt megérkezett, különféle kérdésekkel ostromlák őt. Azt sem tudta, hogy melyiknek feleljen, csak annyit mondott: „azok igen jó emberek és az ivánosi oláhok lecsendesítésére mennek.“

„De most csak mond! — szól egy másik — hát a püspök testvére-e?“

„En nem tudom bizonyosan, de ő azt mondotta, hogy nekik nemcsak a püspök, hanem még a pápa is testvérük.“

Mindnyájan szörnyülködve mondják: „Azok nagy urak lehetnek valóban!“

„Nagy urak, tudom, hisz nézzétek, mily szép sárga pénzt adott!“

Elővéve zsebkendőjéből: „Arany! arany!“ mondják egy kissé indignantólódó hangon.

„Te jól megkaptad leveskedésed árát!“

„Semmi, legyen leveskedés, de tudjátok meg, hogy szemesé a világ! Este megyek apámhoz Pásztorbükkébe, ők ott fogják kipihenni hosszú fáradalmukat és én felkeresem őket, tüzet teszek, vizet és fát hozok s hát még akkor?“

„En is elmegyek, én is, én is...“ — folytatják azok.

„Nos, tán mind elakartok jöni? Velem bizony nem! Alig akartatok hozzájok ereszteni s most mind elakartok jöni?“

„Ugy hát! Ne csak neked legyen Mindenszentek napjára piros ruhád, hanem nekünk is. Neked már van egy ruhára való.“

„Mindenszentek napja: addig még egy hét. Menjetek a bányába*) dolgozni és lesz nektek is!“

Látták a leányok, hogy társukkal nem boldogulnak, most lebeszélni törekedtek. Felhozták neki, hogy nem is tudja mi fajta emberek s ott még rossz vége is lehet. De ő nem ügyel rájuk, s erős bizalmat helyez Istenben, s mint mondá: „még apám is ott lesz.“ A hosszas beszéd alig ér véget s talán tovább is tartana, ha egyikök el nem szólja magát:

„Ma ismét megmondja anyám, leányom várd meg máskor a csordát s jöjj velök haza!“

Erre, mintha csak villám ütött volna közéjük, úgy távoznak szét, ki ide, ki oda. Haza ment Lucia is, — így hívták a bátor, szilárd leányt — kettőzetett léptekkel sietett.

„Nézd anyám! nézd! mily jó az Isten; mikor nagy a szükség, akkor van közel a isteni segítség!“

Erre elővette újra zsebkendőjéből a szép, sárga pénzt. A jó anya nem örvendett egyelőre, míg el nem mondotta leánya, hogy hogyan jutott a pénzhez. Midőn pedig kérte leánya, hogy engedje azt meg neki, miszerint apjához való útjában kereshesse fel a Pásztorbükkében pihenőket és pedig azért, hogy mondhasson köszönetet a nyert adományért, mert azt még meg se köszönte; másrésztől adott szavát is, mely kötelezi, hogy beválthassa, megkapta az engedélyt.

„Menj leányom, menj! Ki tudja mi sorstól üldözött emberek lehetnek azok, mert én részökről nem jót sejtsek. Menj, hálald meg jószágukat! Ott lesz apád is; kérjed utközben szent Lucziát, hogy legyen kísérőd és oltalmazód, ha veszély fenyeget.“

Ezekután várva-várta leányunk a pillanatot, melyben indulnia kell.

(Folyt. köv.)

*) Azon időtáiban ún.-bányák műveltettek Szent-Domokos határain, melyek még mai napig is romjaiban szanaszállanak.

„A Névtelen.“

(Egy ifju naplótöredékei.)

Irta: Varjas . . .

(Folyt.)

Gn, ki utáltam a dözsölést, ki oly undorral fordultam el társamtól, kit mámoros fővel és ittas lélekkel láték meg Budapestre érkezésem napján, én ki csak komoly tudományoknak éltem, ki csak szép és nemes után törekvék: elsodortattam az áramlat által is dözsölővé lettem. És mindezt megsértett szerelmem okozta bum feledésére tevém. De nem tudtam őt feledni, hogy is tudtam annyira szeretni?! Kérdezd a virágot, miért hervad, ha nem hinti a piros hajnal éltető harmatját szirmaira; kérdezd a párját vesztett kis madárkát, miért oly busak dalai, és ők megfelelnek kérdéseidre; de kérdezd a szerető ifjut, miért nem tudja felejtetni azt a csalfát, kit bálványként imádott szive: és ő csak hallgatni fog, szivét fájó érzet hatja át.

Én sem tudtam őt feledni, kit szivem boldogsággal szeretett.

Elvégeztem egyetemi éveimet, államvizsgát tevék, sőt ezzel sem elégedtem meg, a természettudományok tudorává levék.

Mint tudós jövök vissza szülő városomba, hogy szerzett tudományomnak hasznát vehessem

Én, a névtelen, tudós! már most nem leendek elvetni való ember, én is tagja vagyok a művelt társadalomnak, hol nincs születési és rangkülönbség.

Ha—ha—ha!

Hát azt hiszed te bűn szülöttje, fel vagy jogosítva a társadalom tagjának számíttatni? te is ember számba jössz, te is a tiszteges emberekhez tartozol? Balga és téves feltogásod.

Nem úgy itélik az embert, mint te azt képzeled, nem úgy veszik személyedet, mint te azt véled.

Első ajánló leveled a pénz, második a származás és harmadik a pártfogás.

Sokszor fogod hallani: ez, vagy amaz derék ember, ismertem az atyját is még, mikor szolgabíró vagy nem tudom mi volt.

Es hogy kívánhatod te ezt, kit nem igen vesznek számba, mivel nem sokat veszít a világ minden tudományod, eszínnyed és jó szived mellett, hogy rólad megemlékezzenek.

Szomorú igazságok, melyeket keserű tapasztalatok árán ismerem meg.

Származásomnál fogva átkos természetem van, igazságszeretetem sokszor felszólaltatott, ha itt vagy amott nem helyes vagy igazágtalan dolgot láttam létesülni, pedig „szólj igazat és betörök a fejed.“

Örvendve vártam a tanévek végét, szívem sebesen dobogott a viszontlátás örömére; ha ilyenkor szülővárosomhoz közeledék, gyermekies örömmel szemléltem a város előtt elterülő kék ormokat, lábaiknál elfutó végtelen virágos mezőt, melynek kedves dalosai szerelmemről csicseregtek.

Emmám szeretettel repült karjaimba, hogy a viszontlátás csókjával boldogságomat növelje. A találkozás első napján levetkezé hideg burkát, igaz szerelmének áldó melege felvidítá szívemet és annyi kínos várakozás után ismét boldogságról álmodék.

Az anya számításában még nem vélte magát megcsalatra, tuláradó barátságával üdvözölt, mintha szerelmem tárgyát benne találtam volna fel.

— Isten hozta! — és forrón ölelt keblére, halkán susogva néhány szót, melyek kedélyemet felizgaták, leányára tekintett, mintegy megbánva előbbi nyilatkozatát.

— Megjövök, hogy ismét részese lehessen becses körüknek. Oly kínzó volt nekem a távollét, hogy epedve vágytam családi otthonukat minél előbb felkeresni, a rideg tudományt egy időre félrethetni, hogy feltalálhassam eszményeim boldog otthonát kedves Emmám oldalán.

— Mily ékes szavakban önti első látogatása „Adjon Isten“-ét. Az őszinteség házuuk ajtaját nyitva találja, annál inkább ön. ki őszintesége mellett szerelmét hozta el. Hozta Isten! ez „Fogadj Isten“-ünk.

Majd az anya meleg szavain merengett lelkem, majd meg a szerelem mámorával kerestem kedvesem csillagszemét. Emmához siettem, átkaroltam és érte epedő ajkam forró csókkal illetté nemes homlokát. Ő szeliden viszonzta ölelésemet, játsszi enyelgéssel bontakozott ki karjaimból. Helyet mutatott és szép lelke elmondá fájó panaszát.

— Kedves Gézám! lezajlott immár egy év, ez egygyel közelebb jutunk forrón ohajtott célunkhoz. Adjon Isten, muljon el a még hátra levő idő is szerencsét hozva ránk, hogy így sziveink egyesülve, majdan megalkothassuk boldog családi otthonunkat. Nemde ön is vágyik már e kínos várakozást lerázni edzett vállairól!?

— Hisz ez életem legszentebb törekvése. Birva igaz szerelmét, birva nemes szívét, megkettőztetett szorgalommal fogok munkámhoz. A jutalom oly édes leend, mert jutalman kegyed szive! És most fogadják köszönetem nyilvánítását ama kedves levelekért, melyeknek buzdító szavai enyhítik küzdésemet.

— Mit mondjunk akkor mi, kiknek unalmas napjait leveleivel felvidítá. Annyi munka közt, oly nagy elfoglaltság után mégis sokszor kereste fel körünket.

Valóban kellemes szorakozást nyújtott számunkra.

— Szerény tehetségem csak csekély vázlatát adhatta a látot-
tagnak. Örvendtem, ha levelet intézhettem kegyetekhez, mert szí-
vem vágyott körükbe lehetni. És ha egy-egy levelemet lezártam,
lelkem felvidult, mert eszményileg Emmámmal voltam.

— Mily öröm szállta meg szívemet, ha a levél czimén kézira-
tára ismertem. Csókjainimmal halmozám el leveleit, olvasásuk után
pedig zongorámhoz tiltem, eljátszottam kedves dalát. Lelkem akkor
messze szállt, túl a bérceken a kék Duna felett önhöz siettem,
hogy önt buzdítsam remény- és kitartásra.

— Valóban?! ha sejtettem volna, hogy leveleim ily szeretet-
teljes fogadtatásban részesülnek, úgy még többször küldöttem volna
el lelkem fohászait kegyetekhez.

— Mondja el miként élte napjait. Bár levelei sokról tesznek
említést, mégis a levél nem lehet kimerítő tudósító, legyen ön a
hírnök ma, a mikor leveleinél sokkal becsesebb személyéhez van
szerencsénk.

— Nem is kívántam egyhangu életemmel kegyeteket mutatni.
Sok küzdelembe került, míg biztosíthattam magamnak a jelent. Ez
meglévén, teljes buzgósággal fogtam feladatomhoz; de még koránt-
sem értem czélt, még két hosszú év terhes munkája vár reám.

— Csak akarat és erély! ez fogja önt czélhoz vezetni, ré-
szünkről örömmel nyújtjuk kezünket igéretünk biztosítására

— Köszönöm! erre nagy szükségem is van, mert e nélkül
aligha valósulna tervem, megfogyna erőm és én kénytelen lennék
bátorság hiányában fegyveremet letenni.

B. asszony csakhamar más irányba terelé beszélgetésünk fonalát.

— Géza! holnapra kirándulást terveztünk, önt is meghívjuk;
ha tehát érkezése engedi, szívesen látjuk.

— Elfoglaltságom hőven nyújt érkezést és azonfelül nem va-
gyok lekötve sehová, de ha volnék is, ily kedves meghívást csak
örömmel kell fogadnom.

(Folyt. köv.)

V e g y e s e k.

JACOBINI LAJOS
bibornok, pápai államtitkár.

1832. máj. 6 — 1887. febr. 28.

Ujból gyászrovat. Megint vesztesség. Nagy férfaink lehullnak! Február
28-án délben a Vatikánban nagy izgatottság volt Rómában. Jacobini, a híres
diplomata kiadta lelkét. Febr. 27-én a pápa őt meglátogatta s hosszasán be-

szélt vele; febr. 28-án, miután a végszentségeket felvette, régi köszvény hetegség következtében meghalt. A boldogult Genzánóban született 1832-ben május 6-án, nevelését Rómában nyerte, 1856-ban pap lett, 1862-ben pápai praelatus, 1874. tessalonichi cz. püspök. u. a. évben bécsi nuncziusnak nevezte ki IX. Pius pápa, mint ilyen nagy ügyességet tanusított az Ausztria-Magyarország és a pápai udvar közt lefolyt tárgyalásoknál, ezért XIII. Leó pápa is őt bízta meg a porosz kormányval kezdett tárgyalásokra. E czélból 1879. szept. 5-én Gasteinba ment Bismarck herczeggel. 1879. szept. 19. bibornoki méltóságra emeltetett. 1880-ban pedig, Nina bibornok-államtitkár lemondásakor utódja lett. A német „kulturharcz“ megszüntetésében nagy érdemeket szerzett. R. i. p.!

† P. Beck Péter, a Jezsuiták érdemdus generalisa, Rómában márczius 4-én, pénteken, meghalt. A boldogult 1795-ben született. A tudós Jézustársaságot 33 éven át a legdicőségesebben kormányozta. R. i. p.!

† P. Kacza János György, minorita áldozár és okl. gymn. tanár, pap-sága 10. évében, 36 éves korában Maros Vasárhelyen, f. évi márczius 11-én az Urban elhunyt; temetése 13-án nagy részvétellel történt. *Hosszu úlma fölött üdvösség fénye derengjen. Mignem az üdvözülés hajnala feleirradand. Amen.*

Gr. Szapáry Gyula pénzügyminisztert — ismételt kérésére — ő Felsőge hivatalától felmentette.

A ki jó virág- és veteménymagvakat akar szerezni, forduljon Ma u t h n e r Ö d ö n kereskedéséhez Budapesten, hol mindenféle mag óriási választékban találhatik. Legközelebb egy fővárosi bizottság megvizsgálta a kereskedést és nagyon ajánlotta.

Kutya által agyonlőve. Mantuában, Olaszországban, egy Raffanai nevű ember vadászni ment, miközben elvesztette tárczáját, ennek telkeresésére vadászkutyáját küldte. Míg a kutya a tárczát kereste, ő leült egy köre s elaludt. A kutya végre elhozta a tárczát, de látva, hogy ura alszik, s hogy felébressze, ráugrott két első lábával, de oly rosszul, hogy a gazdaja kezében tartott töltött fegyver elsült s a gazdat föbe találva, megölte. A szegény pára fájdalmasan vontott véletlenül megölt ura mellett, míg elvitték.

Gyergyó-Ditróban a községi biró Csiby János fia. Lajos, 12 éves, I. oszt. polgari iskolás februar 25-én d. u. 4 órakor iskolából haza jöve sziven lőtte magát. A szerencsétlen gyermek sok szomorúságot okozott bus szülőinek s kellemetlenséget tanítóinak, de még nagyobb izgatottságot a ditrói bámulatba esett népnek! A fegyvert és puskaport nem jó szabadon hagyni! sok baj történt már ezért!

Furfangos biró. Magyarország X. falujában történt: Biró uram, jelentem, hogy egy farkast lőttem a falu közepén, hát kérem a két forint jutalmat, a mi ki volt tüze farkas elejtéséért. — Jól van legény! igaz, hogy törvény van rá, hogy ki egy farkast le lő, 2 frtot kap; hanem arra is törvény van ám, hogy a ki a faluban mer löni, az öt forint büntetést fizet, hát most fizess még 3 forintot!

Nem maradt adós. „Mit építenek itt?“ kéri egy a fővárosba menő paraszt egy arra menő urtól, hol építettek. — „Ez bolondok háza lesz parasztok számára,“ felelt a bizalmaskodást kerülő ur. — „Azt gondoltam — vágott közbe a paraszt — mert az urak számára nagyon kicsi is volna.“

Budapesten a nyomdászok társasköre f. évi márczius 15-én lapkiállítást rendeznek, hogy kimutassák 39 év óta, mióta a sajtó szabad lett, hányféle lap látott napvilágot s enyészett el.

Az európai uralkodók életkora. Ez évben XIII. Leó pápa 76 — Vilmos német császár 89 — III. Vilmos németalföldi király 69 — III. Károly Monako hercege 68 — Viktoria angol királyné 67 — I. Ferencz József Ausztria-Magyarország császár-királya 56 — Lipót belga király 51 — I. Lajos portu-

gál király 48 — I. Károly román király 47 — Abdul-Hamid török zultán 44 — Umberto olasz király 42 — III. Sándor orosz czár 42 — György görög király 41 — Milán szerb király 32 — XIII. Alfonz spanyol kised király egy éves.

Grazziotin Lajos orvos gyalog beutazta Egyiptomot s most Rómába jött, hogy ott bemutassa a kolera elleni biztos szerét, mely egy liquer. Bár ezt mi is megismerhetnők!?

A francia kormány polgárjogvesztésre ítélte a párisi italpancsoló korcsomárosokat. Hej, ha ezt nálunk is behoznák, nem tudom hány korcsomáros menekülne ki; mert ritka hely, hol a bor és pálinka ne volna valamivel felbigitva.

Nagy földrengés pusztított déli Franciaországban a múlt hónapban. Sok faluban a holtak száma 300-on is felül ment. Isten nem üti bottal a francziákat hitetlenségük miatt!

Ki a Bourdeaux hercegek családi okmányainak teljes kiderítésére bármily nyelven irt munkát, címert, pecsétet vagy érmet a szerkesztőséghez küld, annak a párisi és bourdeauxi városi régésztszarsulatnál 50 aranyat tűzött ki egy Párisban lakó B. I. hercegnő. A budapesti és kolozsvári muzeumokban is lehet kutatni. Szerkesztőségünk felszólítás folytán szintén örömet fog kutatni, mert nagyon érdekli az ügy.

A gyergyóditrói műkedvelő szintársulat február hó 13-án tartotta meg évi közgyűlését, mit a társulat elnöke, Siklody Péter, a megjelentek általános tetszésével fogadott beszéddel nyitott meg. Az elnöki megnyitó után Vendl Aladár a műkedvelő szintársulatnak legközelebb 1885 ik évi november 11-én történt megalakulása óta kifejtett tevékenységéről tette meg titkári jelentését, mit térszúke miatt nem ismertethetünk. A titkári jelentés megtörténtével a tisztí kar állásáról leköszönvén, a tisztujítás ejtetett meg következő módon: a szintársulat elnöke: Siklody Péter földbirtokos, igazgató-rendezője: Vranesits Gyula polg. isk. tanár, gazdája: Gaal Miklós népisk. tanító, titkára: Józsa Sándor népisk. vezértanító, pénztárosa: Keresztes István kereskedő, könyvtárnok: Sorbán András polg. isk. hittanár lett. A választmány tagjainak megválasztottak: Puskás Antalné: Székely Antonia urnő, Száva Károlina k. a., Kis Anna k. a., dr. Szilvássy János közs. orvos, Csiby Péter a mezőgazdasági előleg-egylet üzletvezetője, Vendl Aladár polg. isk. igazgató és Taschek Gyula polg. isk. tanár.

Az amerikai egyesült államokban ősi szokás a gyűléseket imával kezdeni és végezni. Cleveland Grover elnök Bayard államtitkár által azt is elrendelte, hogy mindenütt isteni tisztelet is tartassék gyűlés előtt. Oh mily remek példa ez a mi hitetlen korunkban világi előljáróinknak, kiknek ma inkább kell a korcsoma, mint a templom; nem csoda aztán, ha oly badar intézkedések történnek sok helyen, mert bölcsességüket az üveg tartalmától s nem Istentől a templomban kéri.

Dr. Steffán német szemorvos szakszerűen kimutatta, hogy az iskolás tanulóknak legjobb a fehér tábla s fekete iron. Ettől a szem nem romlik. Aztán a német betű hamar gyengíti a szemet, ajáulatos a kerek latin. A legtöbb német jár szemüveggel, ennek oka a cziíra betű.

Időszerű interpelláció történt az országgyűlésen az ellen, hogy kath. alapítványokat sötét lelkű szabadkőművesek kezelnek...

Dr. Komlóssy Ferencz orsz. képviselő kérdést intézett a honvédelminiszterhez: a papok és tanítók lesznek-e a népfelkeléskor részesek a szolgálathban? A miniszter azt felelte, a papok nem, de a tanítók igen működési helyükön.

Weitszenfeld Lipót ó-budai állami polg. isk. igazgató állásától felfüggesztett, mert a tanári karral illetlenül bánt, uzsoráskodott, csalt sat. *Ezen „derék*

legény,“ kit a vallás- és közoktatás miniszter ur pártolt, egy apostata, hitehagyott pap, ki most ily módon praktizálja amaz új moralist, melyet oldobott, mikor hitét megtagadta s a reverendát lehányta!

Érdekes. Egy philosophus tanulmánya után azt állítja, hogy a nevetési ől a jellemet könnyen felismerhetni; kik nevetésben az „ú vagy há, há, há“ hangot adják, becsületes emberek, szeretik a társaságot, jó mulattatók, de ingátagok és néha szeszélyesek; az „e vagy he, he, he“ hangot adók flegmatikus, szilaj s komor emberek; az „i v. hi, hi, hi“ hangot adók fejletlen eszűek, könnyelműek és kedveskedők, igen félénkek; az „o v. ho, ho, ho“ hangon nevetők nagylelkűek és határozottak; az „u v. hu, hu, hu“ hangon nevetők durva embergyűlölők. Egyáltalában pedig, ki utcán vagy bárhol hahotázik, az nem művelt ember, Per risum multum potest cognoscere sultum. = Ki s o k a t nevet, hogy esze nincs elég, felismerheted!

Elbing környékén éjszakra, Némethonban van egy tölgyfa, melynek bel-sejében, a törzsben iskola tartatik. Atnérője 9'36 méter. 35 tanuló elfér benne. A fa belseje ki van vájva, olyan, mint egy boltozott szoba van ajtaja és ablakai. A több száz éves tölgy erős és zöld még.

A római papnöveldek kormányzói az olasz és más országi hasonló intézetek előjáróit a pápai jubileum méltó megülésére felszólították, s kéri a rectorokat, hassanak oda, hogy ők s növendékeik péterfilléreket gyűjtsenek. Buzgó figyelembe ajánljuk ezt a magyar papnöveldek derék előjáróinak!

Stuárt Mária Fiala skot királyné kivégzésének t. évi február 8-án mult 300 éve. A kath. skotok kegyeletesen emlékeztek meg róla, kit nagynénje, az erkölcstelen anglikán hitű Erzsébet angol királyné, vallási fanatizmusból fejeztetett le. A borzasztó kivégzés a fothinghay-i vár nagytermében történt következőképen: A nagy teremben fel volt állítva a vépad. A mint bevezették Stuárt Máriaat fogházából e szörnyű néppel telt terembe, barátait és barátnőit, kik fölötté sirtak, mosolylyal üdvözölte, az mára felszólító anglikán papot visszautasította s a kath. paphoz, a z ő gyóntatójához, She w b u r y hoz fordulva, így szólt: Tegye ön kötelességét, Péter! Ekkor a hóhérok levették S. Mária felső fekete selyem köppenyét. Fején fekete hosszú fityol volt, azallt főköttöszertien összehajtott kendő, mely fejéhez tapadó diszes parókáját takará el. Azonkívül testén csipkéekkel és bársonnyal gazdagon diszített fűző (mieder) volt. A mint ezen ruháktól a nyugodtan álló királynét megfosztották, az egyik angol pribék kiragadta kezéből a drága keresztet és zsebre dugta. A királyné kérte, adják vissza ezen ereklyét, mert ő azt egyik kisézőjének szánta, a kérés hasztalan volt. Már csak vörös alsó bársony köntös és kurta ujju ing takarta a szerencsétlen testét. Még egyszer intett híveinek, hogy csak legyenek bátrak, mert ő örömet meg Isten elébe ma az igaztalan ítélet után, melyet nagynénje gyűlölete hozott; erre egy lovag karon fogta s a vépad mellé térdeltette, volt komornája fehér kendővel szeméit bekötötte, aztán latinul így szólt: „In manus tuas commendo spiritum meum. = Kezeidbe ajánlom lelkemet.“ Most a hóhérok is letérdelnek, csendes ima foly, a vépad körül rémületes caend, az egyik hóhér fel áll s látván, hogy S. Mária kezeit a bakkra feje alatt keresztbe tette, azokat elvette s fejét lenyomta, hárdját felemeli s nagyot vág, de nem a nyakat találta, hanem a főt, Maria mozdulatlan, a hóhér másodsor vág s erre a fő leesik s a test elterül. Így oltott ki egy drága, szép, fiatal királynéi életet 1587. február 8-án délután 3 órakor a prótestáns vallási gyűlölet. Aztán a prótestánsok beszélnek mégis vallási türelemről! Servét elégetése és St. Mária lefejezése csupa intoleranciából történt! (P. Feliczián.)

A vallás-erkölcs kertjében termett virágokból kötött márczusi koszoru 1887-re.

1. Sz. Albin pk. hv. † 549.	Sz. Eudoxia szűz vt. †
2. Sz. Szimplicz pápa hv. † 483.	Sz. Januaria szűz vt. †
3. Sz. Mariu Katóna vt. †	Sz. Kunegundis királyné szűz † 1040.
4. Sz. Kázmér szűz lengyel hg. hv.
† 1483.	Sz. Gájola szűz vt. †
5. Sz. Czezáriai Hadrián vt. † 316.	Sz. Kelemenke szűz †
6. Sz. Konon vt. †	Sz. Kolleta Sz. Klára r. zárdasz. † 1447.
7. Sz. Apuinói Tamás sz. Domok. r.
áldor. hv. E. T. † 1274.	Sz. Perpetua asszony vt. † 204.
8. Sz. Istenes János Hospitalis r. a.
hv. † 1550.	Sz. Viterbói Róza szűz † 1238.
9. Sz. Páczián pk. hv. †	Sz. Francziska özv. † 1440.
10. Sz. Afrikai Győző vt. †	Sz. Egyptomi Anasztazia szűz †
11. Sz. Kärthágói Konstantin hv. †	B. Antonia özv. és apácza † 1472.
12. Sz. I. Gergely pápa hv. E. T. † 604.	Sz. Fina szűz † 1253.
13. Sz. Niczefor pk. hv. †	Sz. Eufrozia szűz † 410.
14. Sz. Alfred vt. †	Sz. Mathild királyné † 968.
15. Sz. Longin katona vt. † 61.	Sz. Macedoni Matróna szűz vt. †
16. Sz. Heribert pk. hv. † 1022.	B. Benedikta szűz † 1260.
17. Sz. Arimatei József hv. † 20.	Sz. Brabant Gertrud zárdaszűz † 1292.
18. Sz. II. Ede angol kir. hv. † 978.	Sz. Ingenna szűz vt. †
19. Sz. József Jézus nevelője hv. † 32.	Sz. Szabilina Domokosr. zárdasz. † 1367.
20. Sz. Joákim Szűz Mária apja hv.
† K. e. 2.	Sz. Cziráká szűz vt. †
21. Sz. Benedek apát hitv. a Bened.
r. alapítója † 543.	B. Szänktuczia Domokosr. zárdaszűz
† 1305.
22. Sz. Epáfordit pk. vt. †	Sz. Svédhoni Katalin szűz † 1381.
23. Sz. Viktorián vt. † 448.	Sz. Pelagia szűz vt. †
24. Sz. Gábor főangyal és Sz. Artemon
hv. † 72.	B. Adalbertha szűz † 1163.
25. Sz. Irén pk. vt. † 304.	Sz. Dula szűz vt. †
26. Sz. Felix pk. hv. † 400.	Sz. Szuimbra szűz vt. †
27. Sz. Rupert pk. hv. † 737.	Sz. Augusztá szűz vt. †
28. Sz. Guntram király hv. † 593.	Sz. Audakta szűz vt. †
29. Sz. Keresztelő János vt. † 32.	Sz. Akoska szűz vt. †
30. Sz. Klimák János apát hv. † 605.	B. Blitildisz szűz † 650.
31. Sz. Vilmos remete hv. † 1157.	Sz. Balbina szűz, ki Sz. Pál apostol
lánczeit feltalálta † 130.

**Kövessük eme dicsőknek életét és erényvirágaikkal na-
ponta diszitsük fel magunkat és tanítványainkat, aztán így
a haza biztosan fényre derül !**

**Pártoljuk „Az Igazságot“ és segítsük a szentek példájára
az elhagyottakat !**